

50 jaar informatievoorziening varkenshouderij

Introductie

Wim Visscher heeft na zijn studie Vee- teelt aan de Landbouwhogeschool zijn werkzaam leven op bevlogen wijze in dienst gesteld van de informatievoorziening ten behoeve van de georganiseerde varkenshouders.

Hij was de eerste werknemer van SIVA (Stichting Informatieverwerking Varkenshouderij) en pionierde met kengetallen, rekenregels en managementinformatie voor de boeren.

Hij was jarenlang de stuwende kracht waar het ging om het toepassen van ICT voor de sector en zijn aanpak en resultaten waren voorbeeld voor de andere landbouwsectoren. Vorig jaar heeft Wim de pensioengerechtigde leeftijd bereikt, maar ondanks dat, en ondanks het feit dat zijn domicilie inmiddels is gewijzigd van Wageningen naar Siegerswoude, is hij nog zeer actief en gedreven, en niet in het minst op zijn oude vakgebied.

Wim heeft er o.a. altijd voor gepleit dat kengetallen niet alleen ontwikkeld maar ook onderhouden moeten worden. Nu, anno 2012, is het zo ver gekomen dat een project is gestart voor een vernieuwingsslag inclusief onderhoud.

In dit interview maakt Wim ons deelgenoot van zijn visie op de gewenste ontwikkelingen in de informatievoorziening. Het is tevens een inleiding op de overige artikelen in deze special van AI over de toepassing van ICT voor de varkenshouderij.

Het primitieve begin

In de 60-er jaren is men begonnen met de toepassing van dieradministratie in de varkenshouderij. Hierbij werden gegevens door de varkenshouder en de voorlichter handmatig vastgelegd. De voorlichter verwerkte deze gegevens tot kengetallen en voerde daarmee bedrijfsanalyse uit. Ook een eerste vorm van bedrijfsvergelijking vond toen al plaats. De berekeningen vonden toen nog plaats met mechanische rekenmachines, waarmee je door aan een handel te draaien berekeningen kon uitvoeren.

TEA

Rond 1975 zagen we de eerste computertoepassingen in de varkenshouderij op mainframes. Toen ontstond ook direct het inzicht dat dit type toepassing wel eens heel belangrijk kon worden voor de bedrijfsvoering in de toekomst.

Uit een samenwerkingsverband tussen overheid (landbouwvoorlichting) en bedrijfsleven (verenigingen van varkenshouders) kwam de eerste administratieve software in de varkenshouderij tot stand: TEA (Technisch Economische Administratie). De voorlichters van overheid en veevoederleveranciers gebruikten TEA voor de vastlegging en de analyse van bedrijfsgegevens ten behoeve van de voorlichting. De voorlichters namen elk kwartaal de stapels kettingpapier van TEA mee naar de varkenshouder om die met hem te bespreken. Hiermee speelde TEA een belangrijke rol in de voorlichting, zowel voor de veehouders als voor de voorlichter.

Voor het beheer, onderhoud en verdere ontwikkeling van de TEA-computertoepassingen hebben de verenigingen van varkenshouders in 1979 de stichting SIVA (Stichting Informatieverwerking Varkenshouderij) opgericht. De verenigingen van varkenshouders hebben altijd het bestuur gevormd van SIVA. Hierdoor is het werk van SIVA altijd heel goed blijven aansluiten op de praktijk van de varkenshouderij.

SIVA en het (C)BK

In opdracht van het Consulentenschap in Algemene Dienst voor de Varkenshouderij werd het (C)BK-model (Centraal BedrijfsKom-

puter-model) ontwikkeld. In het kader van dit model werd bepaald welke gegevens vastgelegd moesten worden om relevante bedrijfsinformatie te kunnen krijgen. Dit model is met overheidsgeld en met de hulp van de bedrijfsconsulenten van de overheid ontwikkeld.

De voerleveranciers waren al begonnen met het ontwikkelen van software voor de administratie van bedrijfsgegevens voor hun eigen voorlichters. Uitgangspunt van SIVA was, dat bedrijfssoftware van de veehouder moest zijn, niet van de veevoederleveranciers.

SIVA heeft het (C)BK-model als uitgangspunt omarmd voor de verdere ontwikkeling van het programma (C)BK. Omdat dit programma gebaseerd was op het (C)BK-model en de kennis en ervaringen van de voorlichters van de overheid, hadden zij een sterke binding met (C)BK-programma van SIVA.

Toen er meer leveranciers van bedrijfssoftware kwamen, is de ondersteuning van de overheidsvoorlichters in opdracht van het ministerie beëindigd. Dat was om valse concurrentie te voorkomen. SIVA heeft toen in 1984 eigen personeel in dienst genomen. Wim Visscher was de eerste, zelfs de eerste in die functie van heel agrarisch Nederland. In 1985 is SIVA zich ook gaan richten op standaardisatie van begrippen, kengetallen en op de standaarden voor gegevensuitwisseling tussen applicaties. De varkenssector liep daarmee voorop in de agrarische sector.

INSP

In 1985 heeft de overheid (ministerie van economische zaken en landbouw) het Informatica StimuleringsPlan (INSP) opgesteld. Naar het voorbeeld van SIVA werden ook voor de andere sectoren vergelijkbare takorganisaties opgericht: SITU voor de tuinbouw, SIPLU voor de pluimveehouderij, SIVAK voor de akkerbouw en TAURUS voor de melkveehouderij. Het INSP is de belangrijkste stimulans geweest om per sector tot standaarden te komen. Op basis van deze standaarden konden de verschillende softwareleveranciers software ontwikkelen. Het ministerie heeft op deze wijze een heel belangrijke bijdrage geleverd aan eenduidige begrippen en kengetallen in de agrarische sector.

Wel is het opstellen van die éne taal per

sector een hele worsteling geweest. Over schijnbaar eenvoudige definitievragen als 'wat is een zeug' en wat verstaan we onder 'een worp', is maandenlang gediscussieerd.

Belangrijk is, dat bij het opstellen van de gegevensdefinitie al moet al worden nagedacht, opdat fraude bij de gegevensvastlegging voorkomen kan worden. Het model is daarom zo opgesteld dat de waarden van de in te voeren gegevens van cruciaal belang zijn voor de veehouder. Dit weerhoudt de veehouder er van de gegevens onjuist in te voeren.

Omdat SIVA de centrale organisatie was die de informatievoorziening en de daarbij gewenste standaardisatie in de varkenshouderij vorm gaf, ging het knellen dat SIVA ook software op de markt bracht. De softwaretak zat -om zo maar te zeggen- te dicht bij het vuur. Daarom hebben de verenigingen van varkenshouders de softwaretak verzelfstandigd. De softwaretak is als Siva-producten verder gegaan. Nadat Siva-producten een aantal softwareleveranciers heeft overgenomen is Siva-producten met Comvee opgegaan in het huidige Agrovison.

SIVA ging zich daarna volledig richten op het ontwikkelen van informatiemodellen, uniformering van de rekenregels voor het berekenen van kengetallen en EDI-standaarden voor gegevensuitwisseling tussen applicaties. Omdat er veel partijen bij betrokken waren is er heel wat zendingswerk verricht onder veehouders, hun toeleveranciers en afnemers, softwareleveranciers, dienstverleners (zoals accountants en dierenartsen) en opleidingsinstituten.

Toen steeds meer partijen gebruik gingen maken van de standaard, kwam de behoefte om te kunnen vaststellen of software wel aan de standaard voldeed. Hiervoor heeft SIVA slimme datasets ontwikkeld. Hiermee kon niet alleen worden aangetoond of de software aan de standaarden voldeed. Ook was het mogelijk om precies aan te geven waar de afwijking optrad en door welke rekenstap die werd veroorzaakt.

Tot dan toe was het gebruikelijk dat de stamboekgegevens bij de veehouder werden opgeschreven en door een typekamer bij de stamboekorganisatie handmatig werden ingevoerd. Dat was veel werk en foutgevoelig. Toen steeds meer veehouders en stamboekorganisaties hun administratie met een computer gingen doen, werd dit steeds vaker als een knelpunt onderkend. In 1984 is SIVA als eerste gestart met een project om gegevensuitwisseling te standaardiseren en te automatiseren: EDI-pigs. Het ging hierbij om het uitwisselen van gegevens van de zeugenhouder van en naar de fokkerijorganisaties, het Stamboek en Cofok en de KI-orga-

nisaties. Hierbij zijn ook direct 4 leveranciers van managementsystemen betrokken. Door SIVA zijn toen de standaard ADIS/ADED1 ontwikkeld en ISO-gecertificeerd. Daarmee was de varkenssector de eerste met een volledig geautomatiseerde uitwisseling van gestandaardiseerde gegevens in de agrosector.

Het project EDI-slacht was een vervolg op EDI-pigs. Hiermee werd de standaard ook toegepast voor de gegevensuitwisseling van slachterijgegevens vanuit de slachthuizen naar de vleesvarkenshouder, eventueel via de handelaar.

ATC

In 1992 heeft de overheid met het landbouwbedrijfsleven opnieuw een belangrijk initiatief genomen met de oprichting van het ATC (Agrarische Telematica Centrum). Tot dan toe werden standaarden per sector ontwikkeld. Deze standaarden kenden echter de nodige overlap. Het ATC moest gaan zorgen voor eenduidige standaarden over de hele agrosector heen. Ook de doelgroep werd verbreed tot alle partijen in de keten, waaronder banken, toeleveranciers, en veredelingsorganisaties. Het personeel en de werkzaamheden van de 5 takorganisaties, die een rol speelden bij de uitvoering van het INSP-plan werden ondergebracht bij het ATC. Hierdoor kwamen al het personeel en de werkzaamheden onder één dak.

In eerste instantie werd het ATC gefinancierd met projectsubsidies van de overheid en het bedrijfsleven. In 1995 en 1996 hebben de plantaardige sectoren, akker- en tuinbouw, hun financiering stopgezet en werd het ATC helemaal 'dierlijk'. In dezelfde tijd is het praktijkonderzoek voor de dierlijke sectoren samengevoegd en is het ATC opgegaan in het Praktijkonderzoek Veehouderij.

Als vervolg op het project EDI-pigs is met SIVA een vereniging opgericht van de gebruikers van EDI-pigs, voor het beheer en onderhoud van de standaarden. Ook voor EDI-slacht is een gebruikersvereniging opgericht. Deze is later opgegaan in de vereniging voor EDI-pigs, die op zijn beurt is opgegaan in AgroConnect.

SIVA en de nieuwe kengetallen

SIVA is echter niet helemaal opgegaan in ATC. Het personeel is overgegaan naar ATC, maar de bestuurlijke organisatie is in stand gebleven om de financiële nalatenschap van SIVA te beheren. SIVA financiert relevante ICT-projecten in de varkenshouderij en draagt op die manier bij aan bijvoorbeeld de doorontwikkeling van EDI-pigs.

Een belangrijk project in de varkenssector is in april 2012 van start gegaan: een onderhoudsplan op de uniformering van de bere-

kening van kengetallen in de varkenssector. AgroConnect is initiatiefnemer van dit project en SIVA treedt op als medefinancier. Door de vele ontwikkelingen in de varkenshouderij zijn de berekeningen van de oude kengetallen niet altijd meer de beste maatstaf voor wat ze worden geacht weer te geven.

In de toekomst zal steeds vaker periodiek onderhoud nodig zijn. Bijvoorbeeld omdat steeds meer gegevens per individueel dier kunnen worden vastgelegd. Denk daarbij concreet aan het volgen van de groei en het gewicht van een vleesvarken. Door de ontwikkeling van oormerken met RFID kan een dier in de stal worden gevolgd en zou het mogelijk moeten worden om het gewicht van individuele dieren met een weegschaal met RFID-ontvanger vast te stellen.

Het moet mogelijk worden om met what-if scenario's tactische bedrijfskeuzes te ondersteunen. Dit moet veehouders helpen om binnen de bestaande bedrijfsopzet verbeteringen door te voeren. Voorbeeld: Welke speenleeftijd past het best op mijn bedrijf? En: past een meerwekensysteem op mijn bedrijf? Daarvoor heb je simulatiesoftware nodig. Prototype software, dat hiervoor in samenwerking met de WUR is ontwikkeld, is TACT-zeugen en TACT-Melkvee.

Op vrijwel elk gebied zijn er inmiddels kengetallen ontwikkeld en in gebruik genomen. Een uitzondering zijn kengetallen voor diergezondheidsmanagement. Hiervoor is wel een prototype ontwikkeld in het DGR-project (DierGezondheidsRegistratie). Centraal hierin staan de bedrijfsbehandelplannen. Het is een goed doordacht systeem, die veehouder veel administratief werk kan besparen. Het is echter nooit geïmplementeerd in de managementpakketten en ook niet in de sectorvoorlichting en -begeleiding, doordat de uitbraak

Er is veel gebeurd in de afgelopen 50 jaar, maar er moet nog veel gebeuren in een kortere periode

van de varkenspest en de daarop volgende andere plagen de aandacht opeisten. Er is steeds meer data, maar dat leidt niet tot meer informatie. Er moet meer in die data zitten dan we er nu uithalen. Data moet meer dan nu het geval is, worden veredeld tot informatie. Hiervoor zullen nieuwe rekenregels en kengetallen ontwikkeld moeten worden. ■